
SYSTEM
Prawa Procesowego Cywilnego

Redaktor Naczelny
Tadeusz Ereciński

**POSTĘPOWANIE
NIEPROCESOWE**

Postępowania z zakresu
prawa spadkowego
i pozostałe
postępowania kodeksowe

Redakcja naukowa
Piotr Rylski, Marcin Walasik

IV cz. 3

SYSTEM

Prawa Procesowego Cywilnego

Redaktor Naczelny Tadeusz Ereciński

Członkowie Rady Programowej

prof. dr hab. Sławomir Cieślak, prof. dr hab. Tadeusz Ereciński,
prof. dr hab. Paweł Grzegorzczak, sędzia SN Jacek Gudowski,
prof. dr hab. Andrzej Jakubecki, prof. dr hab. Janusz Jankowski,
prof. dr hab. Kazimierz Lubiński, prof. dr hab. Andrzej Marciniak,
prof. dr hab. Karol Weitz, prof. dr hab. Tadeusz Wiśniewski,
prof. dr hab. Feliks Zedler, dr hab. Andrzej Zieliński

- Tom I. Zagadnienia ogólne**
Marcin Dziurda, Paweł Grzegorzczak, Karol Weitz
- Tom II. Postępowanie procesowe przed sądem pierwszej instancji**
Karol Weitz, Tadeusz Zembrzuski (cz. 1),
Tadeusz Wiśniewski (cz. 2), Sławomir Cieślak (cz. 3, 4 i 5)
- Tom III. Środki zaskarżenia** Jacek Gudowski
- Tom IV. Postępowanie nieprocesowe**
Tadeusz Ereciński, Kazimierz Lubiński (cz. 1)
Piotr Rylski, Marcin Wałasik (cz. 2, 3 i 4)
- Tom V. Postępowanie zabezpieczające**
Andrzej Jakubecki
- Tom VI. Postępowanie egzekucyjne**
Andrzej Jakubecki
- Tom VII. Międzynarodowe i europejskie prawo procesowe**
Paweł Grzegorzczak, Karol Weitz

POSTĘPOWANIE NIEPROCESOWE

Postępowania z zakresu
prawa spadkowego
i pozostałe
postępowania kodeksowe

Redakcja naukowa
Piotr Rylski
Marcin Walasik

Autorzy:

Beata Bury
Marcin Dziurda
Krystian Markiewicz
Natalia Piotrowska
Andrzej Stempniak

IV cz. 3

Zamów książkę w księgarni internetowej

proinfo.pl
księgarnia internetowa

Wolters Kluwer

Warszawa 2024

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	21
Wykaz podstawowej literatury podawanej wyłącznie w zapisie skróconym	27
Przedmowa	37
DZIAŁ I. Postępowania w sprawach z zakresu prawa spadkowego	39
ROZDZIAŁ 1. Przepisy wstępne dla postępowań w sprawach z zakresu prawa spadkowego	39
1. Wprowadzenie	41
1.1. Sprawy z zakresu prawa spadkowego i ich reżim	41
1.2. Specyfika postępowania spadkowego	46
2. Organy postępowania	54
3. Skład sądu oraz jurysdykcja organów postępowania	58
4. Właściwość organów postępowania	60
4.1. Zagadnienia ogólne	60
4.2. Kryteria ustalania właściwości	64
ROZDZIAŁ 2. Postępowanie o zabezpieczenie spadku	70
1. Rys historyczny	73
2. Cel zabezpieczenia spadku	77
3. Struktura postępowania o zabezpieczenie spadku	81
4. Zabezpieczenie spadku a instytucje pokrewne	83
5. Właściwość sądu	88
6. Środki zabezpieczenia spadku	98
6.1. Zagadnienia ogólne	98
6.2. Wybór odpowiedniego środka zabezpieczenia	103
6.3. Spis majątku ruchomego i oddanie go pod dozór	106
6.4. Złożenie do depozytu sądowego	110
6.5. Ustanowienie zarządu tymczasowego	113
6.6. Ustanowienie dozoru nad nieruchomością	121
6.7. Sprzedaż ruchomości ulegających szybkiemu zepsuciu	124
6.8. Inne środki zabezpieczenia spadku	127
6.9. Zawiadomienie właściwej instytucji	130
7. Wszczęcie postępowania	132
7.1. Wprowadzenie	132

7.2. Wszczęcie postępowania na wniosek	132
7.3. Wszczęcie postępowania z urzędu	134
7.4. Wnioskodawca	137
7.5. Uczestnicy postępowania	144
8. Orzeczenia i ich zaskarżanie	145
8.1. Orzeczenia	145
8.2. Środki zaskarżenia	148

ROZDZIAŁ 3. Postępowania w przedmiocie spisu inwentarza i wykazu

inwentarza	153
1. Wprowadzenie	155
2. Rys historyczny	158
3. Spis inwentarza a instytucje pokrewne	165
4. Istota spisu inwentarza i wywoływane przez niego skutki prawne	167
5. Ramy konstrukcyjne postępowania o sporządzenie spisu inwentarza	174
6. Organy postępowania w sprawach o spis inwentarza	176
7. Wszczęcie postępowania	179
7.1. Wprowadzenie	179
7.2. Wszczęcie postępowania na wniosek	179
7.3. Wymogi wniosku	190
7.4. Wszczęcie postępowania z urzędu	192
8. Uczestnicy postępowania	193
9. Orzeczenia i środki zaskarżenia	197
9.1. Orzeczenia	197
9.2. Środki zaskarżenia	199
10. Wykaz inwentarza	202
10.1. Wprowadzenie	202
10.2. Spis inwentarza a wykaz inwentarza	205
10.2.1. Uwagi ogólne	205
10.2.2. Podobieństwa	205
10.2.3. Różnice	206
10.3. Tryby złożenia wykazu	208
10.3.1. Uwagi ogólne	208
10.3.2. Tryb sądowy	208
10.3.3. Tryb notarialny	210
10.3.4. Tryb komorniczy	211
10.4. Podmioty uprawnione do złożenia wykazu inwentarza	212
10.4.1. Grono osób legitymowanych	212
10.4.2. Skutki przyjętych rozwiązań	214
10.5. Treść wykazu inwentarza	216
10.5.1. Składniki wykazu inwentarza	216
10.5.2. Wykaz inwentarza składany przed notariuszem	217
10.6. Ogłoszenie o złożeniu wykazu inwentarza	218
10.6.1. Zagadnienia ogólne	218
10.6.2. Zagadnienia szczególne	219
10.7. Uzupełnienie wykazu inwentarza	221

ROZDZIAŁ 4. Postępowanie dotyczące złożenia oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku	223
1. Wprowadzenie	228
2. Przyjęcie i odrzucenie spadku w prawie materialnym	231
3. Rys historyczny postępowania o przyjęcie lub odrzucenie spadku	234
4. Zarys przyjętej konstrukcji prawnej w postępowaniu prowadzonym na podstawie art. 640–643 k.p.c.	236
5. Tryby złożenia oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku	239
6. Formy złożenia oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku	243
7. Stanowisko orzecznictwa co do wymaganej formy złożenia oświadczenia spadkowego	250
8. Właściwość organów uprawnionych do przyjęcia oświadczenia spadkowego	254
9. Wszczęcie postępowania	258
10. Składniki oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku	263
11. Zawiadomienie osób powołanych do dziedziczenia	265
12. Charakter prawny oświadczenia i jego wpływ na toczące się postępowanie o przyjęcie lub odrzucenie spadku	267
13. Zakres kognicji sądu w postępowaniu o przyjęcie lub odrzucenie spadku	275
14. Zakończenie postępowania	287
15. Zmiany stanu prawnego obowiązujące od 15.11.2023 r.	288
ROZDZIAŁ 5. Postępowanie w przedmiocie zatwierdzenia uchylenia się od skutków prawnych oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku	299
1. Wprowadzenie	301
2. Nazwa postępowania	306
3. Ramy konstrukcyjne postępowania	308
4. Związek analizowanego postępowania z postępowaniem o stwierdzenie nabycia spadku	313
5. Wnioskodawca i uczestnicy postępowania	317
6. Przebieg postępowania	322
7. Postępowanie uregulowane w art. 690 § 2 k.p.c.	333
ROZDZIAŁ 6. Postępowanie w sprawach o ogłoszenie testamentu	335
1. Uwagi wprowadzające	338
2. Właściwość sądu i notariusza	344
3. Sądowe postępowanie o ogłoszenie testamentu – uwagi ogólne	345
4. Wszczęcie postępowania	349
4.1. Wprowadzenie	349
4.2. Postępowanie o wyjawienie testamentu	351
4.3. Postępowanie o nakazanie złożenia testamentu	353
4.4. Postępowanie o otwarcie i ogłoszenie testamentu	354
5. Przedmiot otwarcia i ogłoszenia	359
5.1. Testament jako dokument	359
5.2. Forma sporządzenia testamentu	367
6. Złożenie testamentu	372
7. Wyjawienie testamentu	375
8. Nakazanie złożenia testamentu	379

9. Otwarcie i ogłoszenie testamentu	381
9.1. Zagadnienia ogólne postępowania	381
9.2. Oryginał i kopia testamentu	386
9.3. Zakończenie postępowania	388
9.4. Uczestnicy postępowania	391
9.5. Zawiadomienie o otwarciu i ogłoszeniu testamentu	393
9.6. Testament sporządzony w języku obcym	396
9.7. Otwarcie i ogłoszenie kilku testamentów	397
9.8. Protokół otwarcia i ogłoszenia testamentu	398
9.9. Przechowywanie testamentu	399
9.10. Pismo stwierdzające treść testamentu ustnego	401
10. Zagadnienia szczególne postępowania o ogłoszenie testamentu	402
10.1. Zaginięcie lub zniszczenie testamentu	402
10.2. Postępowanie w razie zaginięcia lub zniszczenia ogłoszonego testamentu ...	406
10.3. Umorzenie testamentu	406
ROZDZIAŁ 7. Wyjawienie przedmiotów spadkowych	408
1. Wprowadzenie	409
2. Wyjawienie przedmiotów spadkowych a instytucje pokrewne	412
3. Faza rozpoznawcza postępowania	415
4. Faza wykonawcza postępowania	421
5. Faza egzekucyjna postępowania	423
ROZDZIAŁ 8. Przesłuchanie świadków testamentu ustnego	425
1. Uwagi wprowadzające	426
2. Tryby stwierdzania treści testamentu ustnego	428
3. Założenia ogólne postępowania dotyczącego przesłuchania świadków testamentu ustnego	430
4. Zagadnienia szczególne dotyczące postępowania w przedmiocie przesłuchania świadków testamentu ustnego	438
ROZDZIAŁ 9. Postępowanie w sprawach dotyczących wykonawcy testamentu ...	443
1. Wprowadzenie	444
2. Odmowa przyjęcia obowiązku wykonawcy testamentu	446
3. Wydanie zaświadczenia osobie powołanej na wykonawcę testamentu	448
4. Zwolnienie wykonawcy testamentu	457
ROZDZIAŁ 10. Postępowanie dotyczące zarządu spadku nieobjętego	465
1. Wprowadzenie	469
2. Rys historyczny	471
2.1. Starożytny Rzym	471
2.2. Średniowiecze	473
2.3. Czasy nowożytne – okres wielkich kodyfikacji	474
2.3.1. Kodeks Napoleona	474
2.3.2. Bürgerliches Gesetzbuch	475
2.3.3. Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch	475
2.3.4. Swod Zakonow	476

2.4. Unifikacja prawa spadkowego	479
2.5. Obowiązujący stan prawny	482
2.6. Podsumowanie	484
3. Stadia postępowania i sposoby sprawowania zarządu spadku nieobjętego	484
4. Zarząd spadku nieobjętego a instytucje pokrewne	489
4.1. Uwagi ogólne	489
4.2. Zabezpieczenie spadku	490
4.3. Zarząd wykonawcy testamentu	492
4.4. Postępowanie upadłościowe	494
4.5. Inne wypadki krzyżowania się zarządów	495
5. Podstawy wszczęcia postępowania	496
5.1. Uwagi ogólne	496
5.2. Otwarcie spadku	497
5.3. Nieobjęcie spadku	499
5.4. Sfera faktu czy sfera prawa	502
5.5. Posiadanie rzeczywiste a możliwość posiadania	504
5.6. Zarząd jako oznaka posiadania spadku	505
5.7. Władanie całością i częścią spadku	506
5.8. Chwila decydująca o stanie spadku nieobjętego	508
6. Wszczęcie postępowania	509
7. Uczestnicy postępowania	511
8. Pozycja prawna kuratora spadku	514
9. Zarząd sprawowany przez kuratora spadku	517
10. Orzeczenia i środki zaskarżenia w postępowaniu o zarząd spadku nieobjętego	525
ROZDZIAŁ 11. Postępowania w sprawach dotyczących stwierdzenia nabycia spadku i przedmiotu zapisu windykacyjnego oraz poświadczenia dziedziczenia	532
1. Wprowadzenie	540
2. Wszczęcie postępowania o stwierdzenie nabycia spadku i przedmiotu zapisu windykacyjnego	548
3. Krąg uczestników postępowania	565
4. Przebieg postępowania o stwierdzenie nabycia spadku i przedmiotu zapisu windykacyjnego	569
4.1. Ogólna regulacja postępowania	569
4.2. Główny przedmiot rozpoznania	570
4.3. Pozostałe elementy przedmiotu rozpoznania	575
4.4. Zapewnienie spadkowe	582
4.5. Ogłoszenie o wezwaniu spadkobierców	587
5. Postanowienie o stwierdzeniu nabycia spadku i przedmiotu zapisu windykacyjnego	594
6. Środki zaskarżenia	613
7. Poświadczenie dziedziczenia a stwierdzenie nabycia spadku	616
8. Szczególne rodzaje postępowań dotyczących stwierdzenia nabycia spadku i przedmiotu zapisu windykacyjnego oraz aktu poświadczenia dziedziczenia	625
8.1. Wprowadzenie	625
8.2. Postępowanie prowadzone na podstawie art. 2 § 2 ustawy z 26.10.1971 r. zmieniającej ustawę – Kodeks cywilny	627

8.3. Postępowanie prowadzone na podstawie art. 677 § 3 k.p.c. w brzmieniu obowiązującym do 2.10.2008 r.	629
8.4. Postępowanie prowadzone na podstawie art. 690 § 2 k.p.c.	632
8.5. Postępowanie prowadzone na podstawie art. 678 k.p.c.	634
8.6. Postępowanie prowadzone na podstawie art. 681 k.p.c.	636
8.7. Postępowanie prowadzone na podstawie art. 669 ¹ k.p.c.	646
8.8. Postępowanie prowadzone na podstawie art. 679 k.p.c.	651
ROZDZIAŁ 12. Postępowanie o dział spadku	669
1. Zagadnienia wstępne	679
1.1. Uwagi historyczne i prawnoporównawcze	679
1.2. Zagadnienia ogólne postępowania o dział spadku	682
2. Tryby działu spadku	685
2.1. Uwagi ogólne	685
2.2. Testamentowy dział spadku	686
2.3. Dział spadku dokonywany przez wykonawcę testamentu	688
2.4. Dział spadku za życia spadkodawcy	692
3. Jurysdykcja krajowa i właściwość sądu	694
3.1. Uwagi wstępne	694
3.2. Jurysdykcja krajowa	694
3.2.1. Uwagi ogólne	694
3.2.2. Jurysdykcja krajowa określona w Kodeksie postępowania cywilnego	695
3.2.3. Jurysdykcja krajowa wynikająca z prawa unijnego	697
3.2.4. Jurysdykcja krajowa wynikająca z umów międzynarodowych	699
3.3. Właściwość sądu	700
3.3.1. Uwagi wstępne	700
3.3.2. Właściwość miejscowa	701
4. Uczestnicy postępowania	706
4.1. Wprowadzenie	706
4.2. Wnioskodawca	708
4.3. Pozostali uczestnicy	717
4.3.1. Uwagi ogólne	717
4.3.2. Zapisobierca	720
4.3.3. Osoby, którym przysługują ograniczone prawa rzeczowe na przedmiotach spadkowych	724
4.3.4. Inne podmioty	727
5. Wniosek o dział spadku	730
6. Zakres kognicji sądu	740
6.1. Uwagi ogólne	740
6.2. Ustalenie składu i wartości spadku	741
6.3. Żądania akcesoryjne	756
6.3.1. Uwagi wprowadzające	756
6.3.2. Roszczenia z tytułu zapisów zwykłych	762
6.3.3. Roszczenia z tytułu spleconych długów spadkowych	769
6.3.4. Żądanie stwierdzenia bezskuteczności rozporządzenia przez spadkobiercę udziałem w przedmiocie należącym do spadku	779

6.3.5. Żądanie zaliczenia darowizn oraz zapisów windykacyjnych na poczet sched spadkowych	786
7. Podział spadku	806
7.1. Zagadnienia ogólne	806
7.2. Okoliczności mające wpływ na ustalenie sched spadkowych	808
8. Orzeczenia i ich zaskarżanie	814
8.1. Zagadnienia ogólne	814
8.2. Zagadnienia szczegółowe	816
8.3. Zaskarżanie orzeczeń	818
ROZDZIAŁ 13. Postępowania w sprawach dotyczących zarządu sukcesyjnego ...	821
1. Wprowadzenie	823
2. Właściwy sąd	829
3. Wydanie zezwolenia na dokonanie czynności przekraczającej zakres zwykłego zarządu	831
4. Odwołanie zarządcy sukcesyjnego	836
5. Przedłużenie zarządu sukcesyjnego	841
6. Ograniczenie zarządu sukcesyjnego	846
DZIAŁ II. Postępowania w sprawach z zakresu przepisów o przedsiębiorstwach państwowych i o samorządzie załogi oraz w sprawach służących realizacji zbiorowego prawa pracowników do informacji	852
1. Ogólna charakterystyka postępowań	860
1.1. Uwagi wprowadzające	860
1.2. Przedmiot postępowań w sprawach z zakresu przepisów o przedsiębiorstwach państwowych i o samorządzie załogi	867
1.3. Charakter spraw	869
1.4. Stosowanie art. 691 ¹ –691 ⁹ k.p.c. wprost	877
1.4.1. Uwagi wprowadzające	877
1.4.2. Spory wewnętrzne	881
1.4.3. Spory zewnętrzne	883
1.5. Sprawy, w których przepisy art. 691 ¹ –691 ⁸ k.p.c. nie mają zastosowania ...	895
1.5.1. Wyłączenia podmiotowe	895
1.5.2. Sprawy o odszkodowanie	897
1.5.3. Sprawy dotyczące zgód na dokonanie określonych czynności prawnych przez państwowe osoby prawne	898
1.6. Odpowiednie stosowanie art. 691 ¹ –691 ⁸ k.p.c.	908
2. Przyczyny wyodrębnienia postępowania nieprocesowego w sprawach z zakresu przepisów o przedsiębiorstwach państwowych i o samorządzie załogi	913
2.1. Wybór trybu postępowania nieprocesowego	913
2.2. Przyczyny wprowadzonych odrębności	918
3. Postępowania przedsądowe (prejurysdykcyjne)	921
3.1. Pojęcie postępowania prejurysdykcyjnego	921
3.2. Sprawy z zakresu przepisów o przedsiębiorstwach państwowych i o samorządzie załogi	922
3.2.1. Uwagi wprowadzające	922
3.2.2. Postępowanie przed komisją rozjemczą	922

3.2.3.	Postępowanie na skutek sprzeciwu	926
3.2.3.1.	Sprawy, w których przysługuje sprzeciw	926
3.2.3.2.	Sprawy, w których nie przysługuje sprzeciw	928
3.2.3.3.	Ukształtowanie podmiotowe spraw ze sprzeciwu	931
3.2.3.4.	Przebieg postępowania na skutek sprzeciwu	932
3.2.4.	Obligatoryjność postępowań prejurysdykcyjnych	935
3.2.4.1.	Uwagi wprowadzające	935
3.2.4.2.	Skutki nieskorzystania z postępowania prejurysdykcyjnego	937
3.2.4.3.	Skutki złożenia wniosku z naruszeniem terminu	941
3.3.	Sprawy wynikające z realizacji zbiorowego prawa pracowników do informacji	945
4.	Uczestnicy postępowania	948
4.1.	Uwagi wprowadzające	948
4.2.	Zdolność sądowa	951
4.3.	Uprawnienie do wszczęcia postępowania	959
4.3.1.	Uwagi wprowadzające	959
4.3.2.	Krąg uczestników postępowania	961
4.3.2.1.	Kwestie ogólne	961
4.3.2.2.	Sprawy z zakresu przepisów o przedsiębiorstwach państwowych i o samorządzie załogi	963
4.3.2.3.	Sprawy służące realizacji zbiorowego prawa pracowników do informacji	965
4.4.	Skutki braku legitymacji procesowej	966
4.5.	Reprezentacja w postępowaniu sądowym	968
4.5.1.	Uwagi ogólne	968
4.5.2.	Reprezentacja podmiotów prawa	973
4.5.3.	Reprezentacja rady pracowniczej oraz przedstawicielstw pracodawców	976
5.	Jurysdykcja krajowa i właściwość sądu	980
5.1.	Uwagi wprowadzające	980
5.2.	Jurysdykcja krajowa	980
5.3.	Właściwość sądu	986
5.3.1.	Sprawy z zakresu przepisów o przedsiębiorstwach państwowych i o samorządzie załogi	986
5.3.1.1.	Uwagi wprowadzające	986
5.3.1.2.	Właściwość rzeczowa	986
5.3.1.3.	Właściwość miejscowa	988
5.3.2.	Sprawy wynikające z realizacji zbiorowego prawa pracowników do informacji	991
5.3.2.1.	Właściwość rzeczowa	991
5.3.2.2.	Właściwość miejscowa	992
5.4.	Rozpoznawanie spraw przez wydziały gospodarcze	995
5.4.1.	Uwagi wprowadzające	995
5.4.2.	Sprawy gospodarcze <i>sensu largo</i>	995
6.	Przebieg postępowania	998
6.1.	Uwagi wprowadzające	998

6.2.	Możliwość działania przez pełnomocnika procesowego	1000
6.2.1.	Uwagi wprowadzające	1000
6.2.2.	Udzielanie pełnomocnictw procesowych pracownikom	1002
6.2.3.	Radca prawny przedsiębiorstwa jako pełnomocnik procesowy	1009
6.3.	Doręczenia	1015
6.4.	Wniosek o zabezpieczenie	1017
6.5.	Wymagania formalne wniosku	1018
6.5.1.	Uwagi ogólne	1018
6.5.2.	Wartość przedmiotu sprawy, opłaty	1019
6.5.3.	Dokładne określenie żądania, wskazanie faktów je uzasadniających	1022
6.5.4.	Odpowiedź na wniosek, dalsze pisma przygotowawcze	1024
6.5.5.	Sformułowanie wniosku	1025
6.5.6.	Ciężar przytoczeń i zaprzeczeń	1026
6.6.	Posiedzenie przygotowawcze	1028
6.7.	Jawność postępowania	1031
7.	Orzekanie	1034
7.1.	Uwagi wprowadzające	1034
7.2.	Skład sądu	1035
7.3.	Związanie wnioskiem	1037
7.4.	Sposoby rozstrzygnięcia	1037
7.5.	Ponoszenie kosztów postępowania	1038
7.6.	Zaskarżanie orzeczeń	1042
7.6.1.	Uwagi wprowadzające	1042
7.6.2.	Środki odwoławcze	1043
7.7.	Brak skargi kasacyjnej; inne nadzwyczajne środki zaskarżenia	1044
7.8.	Zmiana orzeczenia	1044
8.	Wykonanie i skutki orzeczeń	1045
8.1.	Rozstrzygnięcie wniosku	1045
8.2.	Rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów postępowania	1047
 DZIAŁ III. Postępowania w sprawach z zakresu indywidualnego i zbiorowego prawa pracy		 1050
ROZDZIAŁ 1. Uwagi wstępne		1053
ROZDZIAŁ 2. Postępowanie w sprawach o ustalenie uprawnienia do otrzymania i sprostowania świadectwa pracy		 1055
1.	Wprowadzenie	1055
2.	Roszczenie o zobowiązanie pracodawcy do wydania świadectwa pracy	1060
3.	Żądanie ustalenia uprawnienia do otrzymania lub sprostowania świadectwa pracy	1063
4.	Postępowanie o wydanie świadectwa pracy a postępowanie o ustalenie uprawnienia do otrzymania świadectwa pracy	1065
5.	Sąd w postępowaniu o ustalenie uprawnienia do otrzymania świadectwa pracy ...	1068
6.	Wniosek o wszczęcie postępowania o ustalenie uprawnienia do otrzymania świadectwa pracy	1069

7. Uczestnicy postępowania o ustalenie uprawnienia do otrzymania świadectwa pracy	1071
8. Orzeczenia w postępowaniu o ustalenie uprawnienia do otrzymania świadectwa pracy	1072
ROZDZIAŁ 3. Postępowanie w sprawach z zakresu zbiorowego prawa pracy	1075
1. Uwagi wstępne	1076
2. Postępowanie o ustalenie liczebności członków organizacji związkowej	1077
2.1. Wprowadzenie	1077
2.2. Sąd	1081
2.3. Wnioskodawca	1082
2.4. Wniosek	1084
2.5. Uczestnicy postępowania	1085
2.6. Tok postępowania sądowego	1087
2.6.1. Zagadnienia temporalne	1087
2.6.2. Dyrektywa tajności	1088
2.7. Orzekanie	1090
2.8. Stabilizacja uprawnień organizacji związkowej	1091
2.9. Ustalenie liczebności członków międzyzakładowej organizacji związkowej	1092
3. Postępowanie w sprawach o stwierdzenie reprezentatywności organizacji związkowej	1093
3.1. Ogólna charakterystyka reprezentatywności organizacji związkowej	1093
3.2. Stwierdzanie reprezentatywności ponadzakładowej organizacji związkowej	1097
3.3. Stwierdzanie reprezentatywności zakładowej organizacji związkowej	1100
3.4. Postępowanie w sprawach o stwierdzenie reprezentatywności ogólnokrajowych organizacji związkowych i organizacji pracodawców	1108
3.5. Postępowanie w sprawach z odwołania od odmowy rejestracji zakładowych i ponadzakładowych układów zbiorowych pracy oraz od wykreślenia układu z rejestru	1112
3.5.1. Wprowadzenie	1112
3.5.2. Postępowanie rejestracyjne układów zbiorowych pracy	1114
3.5.3. Postępowanie w przedmiocie wykreślenia układu zbiorowego pracy z rejestru układów	1121
4. Inne sprawy	1124
DZIAŁ IV. Postępowanie w sprawach depozytowych	1126
1. Regulacja i charakter prawny postępowania w sprawach depozytowych	1136
1.1. Regulacja prawna	1136
1.2. Terminologia depozytowa	1139
1.3. Charakter prawny postępowań depozytowych	1141
1.4. Wyłączenia deponowania przedmiotów z regulacji postępowania nieprocesowego	1144
1.5. Zakres zastosowania regulacji dotyczącej likwidacji niepodjętego depozytu	1147
2. Materialnoprawne zagadnienia złożenia przedmiotu do depozytu sądowego	1149
2.1. Zagadnienia ogólne	1149

2.2.	Uregulowanie prawne złożenia przedmiotu do depozytu sądowego w Kodeksie cywilnym	1150
2.2.1.	Złożenie przedmiotu do depozytu sądowego służące zabezpieczeniu roszczeń	1150
2.2.1.1.	Uwagi wstępne	1150
2.2.1.2.	Zastaw	1150
2.2.1.3.	Inne depozyty zabezpieczające	1151
2.2.2.	Złożenie przedmiotu do depozytu sądowego celem zwolnienia się z zobowiązania	1152
2.3.	Podstawy materialnoprawne odebrania (zwrotu) i wydania przedmiotu z depozytu sądowego	1153
2.3.1.	Uwagi ogólne	1153
2.3.2.	Odebranie przez dłużnika przedmiotu z depozytu sądowego	1154
2.3.2.1.	Wprowadzenie	1154
2.3.2.2.	Odebranie, gdy zdeponowanie nastąpiło celem zwolnienia się z zobowiązania	1154
2.3.2.3.	Odebranie przedmiotu w przypadku depozytów zabezpieczających	1156
2.3.3.	Wydanie przedmiotu świadczenia wierzycielowi	1157
3.	Przedmiot postępowania	1159
3.1.	Przedmiot postępowania w sprawach o złożenie przedmiotu świadczenia do depozytu sądowego	1159
3.2.	Przedmiot postępowania w sprawach o zwrot (odebranie) depozytu	1162
3.3.	Przedmiot postępowania w sprawach o wydanie depozytu	1163
3.4.	Przedmiot postępowania w sprawach o stwierdzenie likwidacji niepodjętego depozytu	1164
4.	Podmioty postępowania	1166
4.1.	Sąd	1166
4.1.1.	Jurysdykcja krajowa	1166
4.1.2.	Właściwość sądu	1170
4.1.2.1.	Właściwość rzeczowa	1170
4.1.2.2.	Właściwość miejscowa	1171
4.1.2.3.	Właściwość delegacyjna	1176
4.1.3.	Skład sądu oraz wyłączenie sędziego i sądu	1177
4.1.3.1.	Skład sądu	1177
4.1.3.2.	Wyłączenie sędziego	1177
4.1.3.3.	Wyłączenie sądu	1178
4.2.	Uczestnicy postępowania	1179
4.2.1.	Uwagi ogólne o uczestnikach postępowania	1179
4.2.2.	Interes prawny w postępowaniu depozytowym	1180
4.2.2.1.	Uwagi ogólne	1180
4.2.2.2.	Dłużnik	1180
4.2.2.3.	Wierzyciel	1182
4.2.3.	Uczestnicy postępowania w sprawach o złożenie przedmiotu świadczenia do depozytu sądowego	1183
4.2.4.	Uczestnicy postępowania w sprawach o wydanie depozytu	1187
4.2.5.	Uczestnicy postępowania w sprawach o zwrot depozytu	1191

4.2.6.	Uczestnicy postępowania w sprawach o stwierdzenie likwidacji niepodjętego depozytu	1192
4.2.7.	Zdolność sądowa i procesowa	1195
4.3.	Prokurator i inne podmioty postępowania depozytowego	1199
4.3.1.	Prokurator	1199
4.3.2.	Organizacje pozarządowe	1202
4.3.3.	Inne podmioty, do których stosuje się odpowiednio przepisy o prokuraturze	1203
4.3.4.	Dozorca	1204
4.4.	Reprezentacja uczestników postępowania	1210
4.4.1.	Przedstawicielstwo ustawowe	1210
4.4.1.1.	Uwagi ogólne	1210
4.4.1.2.	Rodzice i opiekun	1211
4.4.1.3.	Kurator	1211
4.4.1.3.1.	Uwagi ogólne	1211
4.4.1.3.2.	Kurator dla osoby niemającej zdolności procesowej	1213
4.4.1.3.3.	Kurator dla nieobecnego i dla uczestnika, którego miejsce pobytu nie jest znane, oraz dla nieznanego wierzyciela	1215
4.4.1.3.4.	Kurator spadku	1220
5.	Przebieg postępowania	1222
5.1.	Wszczęcie postępowania	1222
5.1.1.	Uwagi ogólne	1222
5.1.2.	Wniosek o wszczęcie postępowania	1222
5.1.2.1.	Uwagi wstępne	1222
5.1.2.2.	Treść wniosku o zezwolenie na złożenie przedmiotu świadczenia do depozytu sądowego	1223
5.1.2.2.1.	Określenie zobowiązania	1223
5.1.2.2.2.	Przedmiot składany (depozyt)	1223
5.1.2.2.3.	Wskazanie osoby, której przedmiot ma być wydany, oraz warunków, pod którymi wydanie ma nastąpić	1224
5.1.2.2.4.	Inne elementy wniosku wynikające z przepisów ogólnych	1225
5.1.2.2.5.	Kumulacja przedmiotowa	1227
5.1.2.3.	Treść wniosku o wydanie przedmiotu świadczenia z depozytu sądowego	1228
5.1.2.4.	Treść wniosku o odebranie (zwrot) przedmiotu świadczenia z depozytu sądowego	1229
5.1.2.5.	Treść wniosku o stwierdzenie likwidacji niepodjętego depozytu	1229
5.1.3.	Opłata od wniosku	1231
5.1.3.1.	Uwagi wstępne	1231
5.1.3.2.	Opłata od wniosku o zwrot i stwierdzenie likwidacji depozytu	1232

5.1.3.3.	Złożenie do depozytu sądowego należności alimentacyjnych	1233
5.1.4.	Wszczęcie z urzędu postępowania w sprawach o stwierdzenie likwidacji niepodjętego depozytu	1234
5.2.	Zakres kognicji sądu	1235
5.2.1.	Uwagi ogólne	1235
5.2.2.	Zakres kognicji sądu w postępowaniu w sprawach o złożenie przedmiotu świadczenia do depozytu sądowego	1236
5.2.2.1.	Uwagi wstępne	1236
5.2.2.2.	Domniemanie prawdziwości twierdzeń wnioskodawcy	1240
5.2.2.3.	Zakres objęty badaniem sądu	1242
5.2.3.	Zakres kognicji sądu w sprawach o zwrot depozytu	1244
5.2.3.1.	Uwagi wstępne	1244
5.2.3.2.	Kolizja wniosków dłużnika i wierzyciela	1246
5.2.3.3.	Odebranie (zwrot) zdeponowanego przedmiotu celem zabezpieczenia	1247
5.2.3.4.	Inne zdarzenie powodujące niemożność zwrotu przedmiotu z depozytu	1248
5.2.4.	Zakres kognicji sądu w sprawach o wydanie depozytu	1249
5.2.4.1.	Uwagi wstępne	1249
5.2.4.2.	Wykazanie uprawnienia osoby do odebrania przedmiotu	1252
5.2.4.3.	Wykazanie spełnienia warunków przez wierzyciela	1253
5.2.5.	Zakres kognicji sądu w sprawach o stwierdzenie likwidacji niepodjętego depozytu	1254
5.3.	Cofnięcie wniosku	1262
6.	Orzeczenia merytoryczne wydawane w postępowaniu w sprawach depozytowych	1264
6.1.	Uwagi wstępne	1264
6.2.	Zasady orzekania w sprawach depozytowych	1265
6.2.1.	Przedmiot orzekania	1265
6.2.2.	Podstawy orzekania	1268
6.2.3.	Czas orzekania	1269
6.3.	Treść orzeczeń wydawanych w postępowaniu w sprawach depozytowych	1273
6.3.1.	Postanowienie zezwalające na złożenie przedmiotu do depozytu sądowego	1273
6.3.2.	Treść orzeczeń zezwalających na zwrot przedmiotu dłużnikowi i wydanie wierzycielowi	1274
6.3.3.	Treść postanowienia stwierdzającego likwidację niepodjętego depozytu	1275
6.4.	Notyfikacja orzeczeń	1275
6.5.	Skuteczność orzeczeń	1279
6.5.1.	Uwagi wstępne	1279
6.5.2.	Skutki orzeczeń	1280
6.5.3.	Ponowne orzekanie w sprawie	1282
6.6.	Rozstrzygnięcie o kosztach postępowania	1283
6.6.1.	Uwagi ogólne	1283
6.6.2.	Moment rozstrzygnięcia o kosztach	1284

6.6.3.	Wniosek dłużnika o przyznanie kosztów	1285
6.6.4.	Rozstrzygnięcie o kosztach w przypadku likwidacji depozytu	1286
7.	Środki zaskarżenia w postępowaniu w sprawach depozytowych	1287
7.1.	Apelacja	1287
7.2.	Zażalenie	1290
7.3.	Skarga na orzeczenie referendarza sądowego	1292
7.4.	Skarga kasacyjna	1293
8.	Postępowanie wykonawcze (zarząd depozytem)	1293
8.1.	Uwagi ogólne	1293
8.2.	Przyjęcie przedmiotu	1295
8.2.1.	Opakowanie przedmiotu	1295
8.2.2.	Opis i oszacowanie kosztowności	1297
8.3.	Miejsce i sposób przechowania przedmiotów	1298
8.4.	Sprzedż przedmiotów	1302
8.5.	Inne czynności dokonywane przez sąd w związku z przyjęciem depozytu ...	1306
8.5.1.	Wydanie pokwitowania	1306
8.5.2.	Zawiadomienie o zdeponowaniu książeczki oszczędnościowej	1307
8.5.3.	Zawiadomienie wierzyciela i wezwanie go do odbioru	1307
8.5.4.	Wydanie depozytu uprawnionemu i przekazanie zlikwidowanego depozytu	1307
DZIAŁ V. Postępowanie rejestrowe		1309
1.	Zagadnienia ogólne dotyczące Krajowego Rejestru Sądowego	1314
1.1.	Uwagi wstępne	1314
1.2.	Założenia funkcjonowania Krajowego Rejestru Sądowego	1317
1.2.1.	Ogólne założenia funkcjonowania Krajowego Rejestru Sądowego ...	1317
1.2.2.	Zasady funkcjonowania Krajowego Rejestru Sądowego	1325
1.2.3.	Źródła prawa rejestrowego	1329
1.3.	Cyfryzacja Krajowego Rejestru Sądowego	1331
1.4.	Podsumowanie	1336
2.	Postępowanie rejestrowe	1341
2.1.	Ogólna charakterystyka postępowania rejestrowego	1341
2.2.	Zasady postępowania rejestrowego	1347
2.3.	Organy postępowania rejestrowego	1349
2.4.	Jurysdykcja krajowa	1351
2.5.	Właściwość sądu	1357
2.6.	Skład sądu	1365
2.7.	Referendarz sądowy w postępowaniu rejestrowym	1366
3.	Uczestnicy postępowania	1369
3.1.	Uwagi ogólne	1369
3.2.	Definicja osoby zainteresowanej	1374
3.3.	Pojęcie uczestnika postępowania nieprocesowego	1375
3.4.	Wnioskodawca	1378
3.5.	Zdolność sądowa	1379
3.6.	Zdolność procesowa	1387
3.7.	Zdolność postulacyjna	1391

3.8. Legitymacja procesowa	1393
3.9. Reprezentacja uczestników w postępowaniu rejestrowym	1397
4. Przebieg postępowania rejestrowego	1405
4.1. Wszczęcie postępowania	1405
4.2. Kognicja sądu rejestrowego	1410
4.3. Przebieg postępowania	1416
4.3.1. Weryfikacja wniosku	1416
4.3.2. Posiedzenia sądu rejestrowego	1418
4.3.3. Postępowanie dowodowe	1419
4.3.4. Akta rejestrowe	1422
4.4. Orzeczenia wydawane w postępowaniu rejestrowym	1427
4.5. Skuteczność i wykonalność orzeczeń w postępowaniu rejestrowym	1430
4.6. Zaskarżalność orzeczeń wydawanych w postępowaniu rejestrowym	1431
4.7. Wzruszalność prawomocnych orzeczeń wydanych w postępowaniu rejestrowym	1435
4.8. Cyfryzacja postępowania rejestrowego	1436
5. Charakter prawny wpisów dokonywanych w rejestrze przedsiębiorców	1441
5.1. Natura prawna wpisu w rejestrze przedsiębiorców	1441
5.2. Rodzaje wpisów	1442
6. Procedura usunięcia nieprawidłowości w dokonanych wpisach	1448
O Autorach	1457
Skorowidz przedmiotowy	1461

PRZEDMOWA

Przedstawiana publikacja stanowi część 3 tomu IV *Systemu Prawa Procesowego Cywilnego*, który został poświęcony problematyce postępowania nieprocesowego. W 2021 r. wydano część 1 tego tomu, prezentującą zagadnienia ogólne, które odróżniają postępowanie nieprocesowe od procesu i nie przynależą do zakresu pozostałych tomów *Systemu*. Kolejne części tomu IV zawierają charakterystykę postępowań ustanowionych dla poszczególnych rodzajów spraw, które są rozpoznawane w trybie nieprocesowym. Grupa tych postępowań jest zróżnicowana pod względem źródeł, zakresu regulacji i charakteru udzielanej w nich ochrony prawnej. Porządkując tę materię na potrzeby jej systemowego omówienia, kierowano się przede wszystkim systematyką przyjętą w Kodeksie postępowania cywilnego, w którym poszczególne postępowania nieprocesowe zostały pogrupowane na podstawie kryterium przedmiotu sprawy.

Zgodnie z powyższymi założeniami została przygotowana część 2 tomu IV, która ukazała się w 2023 r. i objęła postępowania w sprawach z zakresu prawa osobowego, prawa rodzinnego, opiekuńczego i kuratelii oraz prawa rzeczowego. Obecnie prezentowana część 3 podejmuje tematykę rozpoznawanych w postępowaniu nieprocesowym spraw z zakresu prawa spadkowego, spraw z zakresu przepisów o przedsiębiorstwach państwowych i o samorządzie załogi oraz spraw służących realizacji zbiorowego prawa pracowników do informacji, spraw z zakresu prawa pracy oraz spraw depozytowych i rejestrowych. Reżim postępowań prowadzonych w większości tych spraw został w istotnym i przeważającym zakresie uregulowany w Kodeksie postępowania cywilnego albo w tym Kodeksie znalazły się rozwiązania modelowe dla danego typu postępowania. W związku z tym, a także w celu zapewnienia odpowiedniej komunikatywności oznaczenia publikacji, postanowiono w jej podtytule poza wskazaniem na najliczniejsze sprawy z zakresu prawa spadkowego zamieścić także informację, że jej przedmiotem są również pozostałe postępowania kodeksowe, które nie zostały włączone do części 2.

Tom IV część 3 *Systemu Prawa Procesowego Cywilnego* jest opracowaniem zbiorowym, przygotowanym przez pięcioro autorów. Każdemu działowi

prezentującemu problematykę postępowań prowadzonych w poszczególnych sprawach starano się nadać jednolitą strukturę. Nie zawsze było to celowe lub możliwe z uwagi na specyfikę reżimu postępowania ustanowionego dla określonego rodzaju spraw oraz ich zróżnicowany charakter. Honorując autonomię członków zespołu autorskiego, działania redaktorskie ograniczono głównie do zagadnień dotyczących kompozycji indywidualnie tworzonych części i podporządkowano uzyskaniu możliwie kompletnej zawartości publikacji, a także zapewnieniu jej spójności na poziomie konstrukcyjnym. Pod względem merytorycznym poszczególne części opracowania są wyłącznie dziełem ich autorów i w ten sposób powinny być traktowane.

Piotr Rylski, Marcin Walasik

DZIAŁ I

POSTĘPOWANIA W SPRAWACH Z ZAKRESU PRAWA SPADKOWEGO

ROZDZIAŁ 1

PRZEPISY WSTĘPNE DLA POSTĘPOWAŃ W SPRAWACH Z ZAKRESU PRAWA SPADKOWEGO

1. Wprowadzenie	41
1.1. Sprawy z zakresu prawa spadkowego i ich reżim	41
1.2. Specyfika postępowania spadkowego	46
2. Organy postępowania	54
3. Skład sądu oraz jurysdykcja organów postępowania	57
4. Właściwość organów postępowania	59
4.1. Zagadnienia ogólne	59
4.2. Kryteria ustalania właściwości	64

Literatura: **Borysiak W.**, *Dziedziczenie. Konstrukcja prawna i ochrona*, Warszawa 2013; **Brehm W.**, *Freiwillige Gerichtsbarkeit*, Stuttgart 2002; **Broniewicz W.**, *Postępowanie cywilne w zarysie*, Warszawa 2008; **Cybula P., Załucki M.**, *Funkcje konsula w sprawach spadkowych* [w:] *Wybrane zagadnienia współczesnego prawa konsularnego (z perspektywy prawa i praktyki międzynarodowej oraz polskiej)*, red. P. Czubik, W. Burek, Kraków 2014; **Cyrański E.**, *Czy art. 144 postępowania spadkowego wyklucza stosowanie art. 9 k.p.n. w postępowaniu o stwierdzenie nabycia spadku?*, NP 1960/9; **Gapska E., Studzińska J.**, *Postępowanie nieprocesowe*, Warszawa 2015; **Gołaczyński J.**, *Jurysdykcja w sprawach spadkowych w rozporządzeniu spadkowym a w prawie polskim* [w:] *Aequitas Sequitur Legem. Księga Jubileuszowa z okazji 75. urodzin Profesora Andrzeja Zielińskiego*, red. K. Flaga-Gieruszyńska, G. Jędrejek, Warszawa 2014; **Gwiazdomorski J.**, *Prawo spadkowe*, 1985; **Jagięła J.**, *Tymczasowa ochrona prawna w postępowaniu cywilnym*, War-

szawa 2007; **Kerridge R., Brierley A.H.R., Parry and Kerridge.** *The law of succession*, London 2009; *Kodeks*, t. 1, red. A. Góra-Błaszczkowska, Warszawa 2013; *Kodeks*, t. 1, red. Z. Resich, W. Siedlecki, 1969; *Kodeks*, t. 2, red. M. Manowska, 2011; *Kodeks*, t. 2, red. A. Marciniak, K. Piasecki, 2016; *Kodeks*, t. 2, red. K. Piasecki, 2006; *Kodeks cywilny*, t. 2, *Komentarz do artykułów 450–1088*, red. K. Pietrzykowski, Warszawa 2005; *Kodeks*, t. 3, red. H. Dolecki, T. Wiśniewski, 2011; *Kodeks*, t. 3, red. T. Erciński, 2012; **Korzan K.**, *Postępowanie nieprocesowe*; Korzan K., *Postępowanie nieprocesowe przed sądem pierwszej instancji*, „Rejent” 2004/10; **Krajewski J.**, *Postępowanie nieprocesowe*; **Lipiński K., Pietrzykowski J.**, *Kodeks postępowania niespornego z orzecznictwem okresu powojennego. Część ogólna oraz przepisy szczegółowe i związkowe*, Warszawa 1959; **Lubiński K.**, *Istota i charakter prawny działalności sądu w postępowaniu nieprocesowym*, Toruń 1985; Lubiński K., *Tendencje unifikacyjne w rozwoju prawa postępowania cywilnego* [w:] *Księga ku czci W. Broniewicza*; **Margoński M.**, *Kurator spadku*, Warszawa 2009; **Mokry J.**, *Kryteria rozgraniczenia trybów postępowania cywilnego w sprawach z zakresu prawa spadkowego*, AUWr 1990/186; *Nowe europejskie prawo spadkowe*, red. M. Pazdan, J. Górecki, Warszawa 2015; **Orecki M.**, *Jurysdykcja, prawo właściwe oraz uznawanie i wykonywanie orzeczeń w sprawach spadkowych w świetle rozporządzenia (UE) nr 650/2012 z 4 lipca 2012 r.*, PS 2013/1; **Pazdan M.**, *Prawo prywatne międzynarodowe*, Warszawa 2005; **Piątowski J.S.**, *Prawo spadkowe*, 2003; **Policzkiewicz J., Siedlecki W., Wengerek E.**, *Postępowanie niesporne*; Policzkiewicz J., Siedlecki W., Wengerek E., *Postępowanie nieprocesowe*; *Prawo i postępowanie spadkowe. Komentarz*, t. 4B, red. K. Osajda, Warszawa 2018; **Rylski P.**, *Uczestnik postępowania nieprocesowego*, Warszawa 2017; **Siedlecki W.**, *Postępowanie nieprocesowe*, Warszawa 1988; Siedlecki W., *Zarys postępowania cywilnego*, Warszawa 1966; **Siedlecki W., Świeboda Z.**, *Postępowanie nieprocesowe*; **Stempniak A.**, *Postępowanie o dział spadku*, Warszawa 2006; Stempniak A., *Właściwość miejscowa sądu w działach wspólności majątkowych jako przejaw autonomii poszczególnych postępowań działowych*, „Rejent” 2014/12; Stempniak A., *Zarząd spadku nieobjętego w ujęciu przepisów KPC*, cz. 3, M. Praw. 2010/20; Stempniak A., *Zmiana właściwości miejscowej sądu w postępowaniu o dział spadku*, „Palestra” 2005/7–8; **Turek J.**, *Czynności w postępowaniu nieprocesowym*, Warszawa 2013; **Uliasz M.**, *Kodeks*, t. 2, 2007; *Unijne rozporządzenie spadkowe Nr 650/2012. Komentarz*, red. M. Załucki, Warszawa 2015; *Unijne rozporządzenie spadkowe nr 650/2012. Komentarz*, red. M. Załucki, Warszawa 2015; **Walasik M.**, *Pozycja prawna polskiego notariusza w sprawach międzynarodowych z zakresu prawa spadkowego* [w:] *Znad granicy ponad granicami. Księga dedykowana profesorowi Dieterowi Martiny*, red. M. Krzymuski, M. Margoński, Warszawa 2014; Walasik M., *Profil i zakres postępowania nieprocesowego*, GSP 2022/5; **Weitz K.**, *Jurysdykcja krajowa w sprawach spadkowych w świetle rozporządzenia spadkowego* [w:] *Nowe europejskie prawo spadkowe*, red. M. Pazdan, J. Górecki, Warszawa 2015; **Wiszniewski Z.**, *Postępowanie w przypadku niewłaściwości sądu lub niewłaściwości trybu postępowania*, NP 1953/6; Wiszniewski Z., *Przyczynek do zagadnienia właściwości miejscowej w postępowaniu niespornym*, DPP 1949/3; *Zabezpieczenie spadku i spis inwentarza. Komentarz do art. 627–639 k.p.c.*, red. J. Świeczkowski, Warszawa 2017.

1. WPROWADZENIE

1.1. SPRAWY Z ZAKRESU PRAWA SPADKOWEGO I ICH REŻIM

Prawo spadkowe w znaczeniu materialnym stanowi ogół regulacji dotyczących przejścia praw i obowiązków majątkowych osoby zmarłej (spadkodawcy) na inne osoby i zagadnień związanych z tą sukcesją. Samo zjawisko prawne owego przejścia spadku na spadkobierców określamy mianem dziedziczenia¹. Pojęcie tego przejścia zostało zdefiniowane także dla obszaru Unii Europejskiej. Zgodnie z art. 3 ust. 1 lit. a rozporządzenia nr 650/2012 oznacza ono dziedziczenie majątku po osobie zmarłej i obejmuje wszelkie formy przejścia składników majątku, praw i obowiązków na skutek śmierci, czy to na podstawie dobrowolnego rozrządzenia na wypadek śmierci, czy to w drodze dziedziczenia ustawowego. Spadkobranie jest zdarzeniem prawnym, które interesuje nie tylko samych bezpośrednio zainteresowanych, tj. spadkobierców, lecz także inne osoby, np. wierzycieli i dłużników spadku. W porządkach prawnych można wyróżnić dwa opozycyjne względem siebie systemy nabycia spadku: romański i germański system sukcesji uniwersalnej (generalnej) oraz anglosaski system administracji spadku (*administration of estate*). Dziedziczenie według sukcesji uniwersalnej dominuje w europejskich systemach prawa, choć nie jest jednolite². Jak zauważa M. Pazdan³, w systemach tych „odróżnia się w szczególności nabycie spadku następujące *ipso iure* z chwilą otwarcia spadku⁴ (według reguły *le mort saisit le vif*) od nabycia, które uzależnione jest od zrealizowania się różnych dalszych (poza otwarciem spadku) przesłanek (np. oświadczenia o przyjęciu spadku⁵, faktycznego objęcia spadku⁶, wydania przez sąd odpowiedniego orzeczenia⁷)”. Mówiąc w uproszczeniu, w systemie sukcesji uniwersalnej spadek zasadniczo przechodzi bezpośrednio na spadkobierców. Ten system dziedziczenia

¹ Przepis art. 4 pr. spadk. stanowił, że dziedziczenie polega na przejściu spadku jako całości na jedną lub więcej osób (spadkobierców).

² Zob. szerzej W. Borysiak, *Dziedziczenie. Konstrukcja prawna i ochrona*, Warszawa 2013, s. 108 i n. i cyt. tam literatura.

³ M. Pazdan [w:] *Kodeks cywilny*, t. 2, *Komentarz do artykułów 450–1088*, red. K. Pietrzykowski, Warszawa 2005, s. 905.

⁴ Por. np. art. 724 Kodeksu Napoleona, § 1942 BGB, art. 925 k.c.

⁵ Por. np. § 1922 BGB, art. 1012 i n. k.c., § 799 ABGB, art. 459 włoskiego kodeksu cywilnego, art. 1152 pkt 1 rosyjskiego kodeksu cywilnego.

⁶ Por. np. § 810 ABGB.

⁷ Por. np. art. 556–559 szwajcarskiego kodeksu cywilnego, § 797 ABGB.

czenia nie jest znany w tradycji krajów *common law*. W tym kręgu kultury prawnej spadek nie przechodzi bezpośrednio na spadkobierców, ale na osobę określaną mianem *personal representative*, którą w zależności od okoliczności może być egzekutor testamentu (*executor*) bądź administrator spadku (zwykle przy dziedziczeniu ustawowym, niewskazaniu egzekutora czy nieważności testamentu)⁸. Oba te podmioty nabywają spadek na zasadzie powiernictwa (*trust*). W tym systemie dziedziczenia nie może się zdarzyć, aby spadek pozostawał bez „opieki odpowiedniego właściciela”⁹. Bez względu jednak na to, z jakim systemem mamy do czynienia, porządku prawne poszczególnych państw zwykle przewidują prowadzenie przed odpowiednimi organami, najczęściej sądami, specjalnego postępowania, w którym analizuje się kwestie związane ze spadkobranie¹⁰. W postępowaniu tym rozstrzyga się szereg zagadnień, m.in. ustala się, czy spadkodawca pozostawił testament, kto jest spadkobiercą, jakie są udziały spadkobierców w spadku, czy i jak należy zabezpieczyć spadek, czy trzeba go zinwentaryzować i w jaki sposób, czy można i jak należy podzielić spadek itp.

W polskim systemie postępowania cywilnego sprawy spadkowe podlegają rozpoznaniu zasadniczo bądź w trybie procesu, bądź w trybie postępowania nieprocesowego. Oba te tryby postępowania rozpoznawczego są równoważne. Istnieje więc w tym względzie dualizm trybów rozpoznawania spraw z zakresu prawa spadkowego. Katalog spraw poddanych rozpoznaniu w danym trybie w ostatecznym wyniku jest konsekwencją mniej lub bardziej wyważonego wyboru ustawodawcy w tym zakresie¹¹. Zakwalifikowaniu zna-

---

⁸ R. Kerridge, A.H.R. Brierley, *Parry and Kerridge. The law of succession*, London 2009, s. 473 i n.

⁹ Jeżeli spadku z powodu zaistnienia różnych okoliczności nie jest władny objąć egzekutor testamentu, to wówczas spadek przechodzi na urzędnika sądowego (*the Public Trustee*), który pełni swoją funkcję przez oznaczony czas, do chwili powołania przez sąd administratora spadku. Po uzyskaniu przez administratora *letter of administration* (certyfikatu wystawionego przez sąd) podmiot ten obejmuje spadek ze skutkiem retroaktywnym od momentu śmierci spadkodawcy (szerzej R. Kerridge, A.H.R. Brierley, *Parry and Kerridge...*, s. 411 i n.).

¹⁰ J.S. Piątoski, *Prawo spadkowe*, 2003, s. 64.

¹¹ Choć trzeba zauważyć, że niedługo po wejściu w życie Kodeksu cywilnego i Kodeksu postępowania cywilnego o właściwym trybie rozpoznania oznaczonych spraw spadkowych musiał się wypowiedzieć również Sąd Najwyższy (zob. np. uchwała SN z 10.05.1967 r., III CZP 31/67, OSPiKA 1968/3, poz. 53, z glosą B. Dobrzańskiego, tamże, i glosą J. Gwiazdomorskiego, NP 1968/6, s. 1036 i n., oraz omówieniem W. Siedleckiego, *Przegląd orzecznictwa SN*, PiP 1969/2, s. 376, oraz E. Wengerka i J. Sobkowskiego, *Przegląd orzecznictwa SN*, NP 1970/5, s. 715; uchwała SN z 6.06.1967 r., III CZP 44/67, OSPiKA 1967/11, poz. 258; uchwała SN (7) – zasada prawna – z 26.02.1968 r., III CZP 101/67, OSNCP 1968/12, poz. 203, z omówieniem K. Piaseckiego, *Orzecznictwo Sądu Najwyższego w składach powiększonych Izby Cywilnej oraz Izby Pracy i Ubezpieczeń Społecznych za lata 1960–1970*, Warszawa 1973, poz. 141).

czącej części spraw spadkowych do rozpoznania w postępowaniu nieprocesowym przyświecała niewątpliwie myśl, że w tym trybie – w przeciwieństwie do procesu – sąd obowiązany jest nade wszystko respektować interes publiczny (ogólny), a nie tylko racje poszczególnych podmiotów postępowania. Częściowo przesądziła o tym także sama konstrukcja postępowania nieprocesowego oparta na zasadzie uczestnictwa, pozostająca w wyraźnej opozycji do procesu, który ma strukturę dwustronną¹².

W literaturze dostrzeżono, że rozstrzyganie spraw z zakresu prawa spadkowego szczególnie nadaje się do trybu nieprocesowego (a poprzednio niespornego)¹³. Za tym stwierdzeniem przemawia kilka przesłanek. Skutki dziedziczenia nie tylko dotyczą spadkobierców, lecz także mają znaczenie dla dużej liczby innych osób, których interesy mogą być zbieżne lub sprzeczne. Z tego powodu należało zapewnić również tym osobom wpływ na wszczęcie postępowania i branie udziału w prowadzonej już sprawie spadkowej, a podejmowanym decyzjom sądowym przyznać skuteczność *erga omnes*. Warunki te sprawiają, że na sądy została nałożona powinność gruntownego sprawdzenia z urzędu zasadności zgłoszonego wniosku, na podstawie którego sąd ma wydać stosowne postanowienie. Szczególnie jest to wyraziste w przypadku stwierdzenia nabycia spadku (por. art. 670 i 677 k.p.c.). Postępowanie nieprocesowe obok respektowania prywatnego interesu uczestnika postępowania gwarantuje również realizację interesu publicznego. Jest ona szczególnie widoczna w sprawach spadkowych. Stosownie bowiem do art. 21 ust. 1 Konstytucji RP Rzeczpospolita Polska chroni własność i prawo dziedziczenia. W porównaniu z poprzednio obowiązującym stanem prawnym¹⁴ przepisy Kodeksu postępowania cywilnego normujące postępowanie nieprocesowe w sprawach z zakresu prawa spadkowego nie odsyłają uczestników – w zakresie oznaczonych żądań czy roszczeń – na drogę postępowania procesowego. Widać to na przykładzie spraw o dział spadku, w których

¹² Bliżej P. Ryłski, *Uczestnik postępowania nieprocesowego*, Warszawa 2017, *passim*.

¹³ J. Gwiazdomorski, *Prawo spadkowe*, 1985, s. 130; W. Siedlecki, Z. Świeboda, *Postępowanie nieprocesowe*, s. 207.

¹⁴ Stosownie do art. 151 § 1 d.p.s. sąd prowadzący sprawę o dział spadku w zakresie roszczeń o wyrównanie przysporzeń, o zachówek, o zmniejszenie zapisów oraz z tytułu wspólnego posiadania, pobranych dochodów, poczynionych nakładów i spłaconych długów spadkodawcy mógł odesłać uczestników na drogę postępowania spornego.

Recenzent
Prof. dr hab. Konrad Osajda

Wydawca
Małgorzata Stańczak

Redaktor prowadzący
Joanna Tchorek

Opracowanie redakcyjne
JustLuk

Projekt okładki i stron tytułowych
Agnieszka Tchórznicka

prawolubni

Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegał przysługujących im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.

Szanujmy prawo i własność
Więcej na www.legalnakultura.pl
Polska Izba Książki

© Copyright by Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2024

ISBN 978-83-8246-503-7 – tom IV (całość)
ISBN 978-83-8328-993-9 – tom IV cz. 3
ISBN 978-83-8092-643-1 – komplet Systemu

Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o.
Dział Praw Autorskich
01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33
tel. +48 728 313 462
e-mail: PL-ksiazki@wolterskluwer.com

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

9788383289939 W01P01

Tom IV cz. 3

ISBN 978-83-8328-993-9

9 788383 289939

Cena 299 zł (w tym 5% VAT)